

دینی روی آوردند اما چون این توجه به مبانی اولیه کلیسای کاتولیک سازگاری نداشت منجر به حاکمیت عقل در مقابل دین نشد به تدریج در دوره رنسانس عقل جای دین را گرفت و دین را در گوشه‌ای از زندگی انسان‌ها به حاشیه راند.

۴۶ او به عقل به عنوان یک حقیقت متعالی و برتر در جهان و در انسان عقیده‌ای نداشت و عقل را صرفاً یک دستگاه منطقی استدلال می‌دانست.

۴۷ فیلسوفان گذشته معتقد بودند که عقل این مفاهیم فلسفی را از واقعیت گرفته و انتزاع کرده است اما کانت معتقد بود که این مفاهیم ساختار ذهن انسان است و عقل و ذهن اشیای خارجی را در این ساختار درک می‌کند.

۴۸ او می‌گفت فیلسوفان دستگاهی فلسفی از جهان ارائه می‌دهند ولی حقیقتاً این دستگاه ناظر بر واقعیت نیست بلکه بر ساخته ذهن آنان و حال تأملات ذهنی است.

۴۹ از نظر او عقل صرفاً آنگاه با روش تجربی و حسی وارد عمل می‌شود به واقعیت دست می‌یابد و به «علم» می‌رسد. بنابراین از نظر کنت فقط عقل از طریق علم تجربی می‌تواند به شناخت واقعیت نائل شود.

۴۳ عقل توانمندی‌ای است که به کمک آن استدلال می‌کنیم و از این طریق به دانش‌ها و حقایقی دست می‌یابیم. انسان با عقل خود استدلال می‌کند و می‌تواند دریابد که چه چیزهایی هست و چه چیزهایی نیست و نیز می‌تواند بفهمد که کدام کار خوب است و بیاد انجام دهد و کدام کار بد است و نباید انجام دهد. انسان با عقل خود می‌تواند پی ببرد که کدام سخن درست و کدام نادرست و کدام رفتار پسندیده و کدام ناپسند است.

۴۴ روح هر انسانی نیز استعداد رسیدن به چنین مرتبه‌ای از عقل را دارد، یعنی می‌تواند با تهذیب نفس به مرتبه‌ای برسد که کاملاً از ماده و جسم مجرد باشد و در عین حال که از قوه استدلال برخوردار است. همچون عقول بسیاری از حقایق را مشهود کند. البته این فیلسوفان، قوه استدلال را مرتبه نازل و پایین عقل مجرد می‌شمارند و می‌گویند توانایی بشر در ساختن مفاهیم کلی خود پرتوی از همان عقل است که در وجود هر انسانی است پس از شکل گرفتن مفاهیم کلی است که انسان توانایی صورت‌بندی استدلال را پیدا می‌کند و قیاس‌های مختلف را آن‌گونه که در منطق گفته شده است می‌سازد.

۴۵ در دوره دوم حاکمیت کلیسا فیلسوفان و حکمای مسیحی تحت تأثیر مطالعه کتاب‌های فیلسوفان مسلمان به عقل و تبیین مسائل

درس عقل در فلسفه (۲)

سؤالات امتحانی درس هشتم

درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.	
☐ نادرست ☐ درست	۱. عقل در فرهنگ عمومی مسلمانان جایگاه ممتاز ویژه‌ای به دست آورده است.
☐ نادرست ☐ درست	۲. علم عقول به مخلوقات خود از نوع علم حصولی است.
☐ نادرست ☐ درست	۳. حجت و دلیل رکس به اندازه توان و قدرت فکری اوست.
☐ نادرست ☐ درست	۴. ایمانی ارزشمند است که پشتوانه مشهود قلبی داشته باشد.
☐ نادرست ☐ درست	۵. استدلال عقلی برای سطوح مختلف جامعه یکسان است.
جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.	
	۶. شکل دوم مخالفت با عقل به صورت مخالفت با ..... ظهور کرد.
	۷. در درستی و نادرستی یک دانش فقط ..... است که داوری می‌کند نه یونانی یا ایرانی و یا چینی بودن.
	۸. فیلسوفان مسلمان اولین مخلوق خدا را ..... می‌دانند.
	۹. بیت «غیر این عقل تو، حق را عقل‌هاست / که بدان تدبیر اسباب سماست» اشاره به عالم ..... دارد.
	۱۰. معیار اولیه قبول یا رد هر حکم و هر نظر علمی و فلسفی ..... است.
	۱۱. پذیرش هر اعتقاد و آئینی نیازمند ..... است.
	۱۲. فلاسفه مسلمان عقل را در کنار ..... و ..... یکی از ابزار معرفت می‌دانند.
	۱۳. فلاسفه مسلمان عقل را یکی از منابع کسب ..... و ..... معرفی می‌کنند.
	۱۴. فلاسفه مسلمان معتقدند ..... عالی‌ترین مرتبه ..... است.
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
	۱۵. یکی از عوامل مهم توجه به عقل و عقلانیت در جهان اسلام چه بود؟
	۱۶. مخالف جریانات فکر با «عقل» در چه شکل‌هایی در میان مسلمانان ظهور کرد؟

